

Eszterhás István: Nyugodt le-
hetsz, elvtárs! Anonymus, Róma
1959. 483 oldal.

Eszterhás István, a Katolikus Magyarok Vasárnapja főszerkesztőjének legújabb könyve az első díjat nyerte az Anonymus római magyar könyvkiadó regény pályázatán.

Budapest egyik külvárosában, feltehetőleg Kispest munkástelepén, a Szondy-utcának földszintén, kertés házai között játszódik le a forradalom utáni történet. 1957 tavaszán a biztonsági szervek összeállították az „ellenforradalmi” tevékenységben résztvevők lajstromát és a hozzájuk kapcsolódó személyek szocio-politikai térképét. A Szondy-utcaról is, melyben többek között Hunyecz Ottó ávós százados lakott. Egyik este híre megy, hogy az éjszaka folyamán kiszáll az „R” csoport s valakit elvisznek. Mire a nyomozók megérkeznek, az utca is készenléletben van. Az utasítások ellenére nagy kiáltozással és véres verekedéssel, lövésekkel jár a gyanúsítottak letartóztatása, melynek során az ávósok és a Szondy-utca lakói közül is meghalnak néhányan. Az ügyet Kádárék elzussolják, közönséges

bűncselekménnyé (feketézők fegyveres ellenállása) költik át. Az utca lakói másnap reggel tüntetően feketébe öltöznek, sorba állanak és elindulnak a templomba. Mili is velük ment, az ávós-százados felesége... Hunyecz lakása ablakából tehetetlenül nézi a menetet és bátorságuk látára félelem önti el. Telefonon érdeklődő főnökét a legnagyobb rendről biztosítja: „Nyugodt lehetsz, elvtárs!”

A regény azonban nem csupán ez a történet, szereplői nem csak a letartóztatottak és a letartóztatók, a helyszín sem korlátozódik a Szondy utcára. A történetet szétszaggatják a szereplők önvallomásainak hosszú oldalai, a szomszédok kölcsönös jellemzése, a kimondott szó vagy magatartás hátterének évekre visszanyúló magyarázatai, melyekből új történetek gombolyulnak elő, új alakok lépnek fel és más fények világítanak. De milyen történetek? Milyen alakok és fények? — Picasso és Salvoator Dali iszonyt keltő háborús szimbólumaira, az „Éj a kopár be-

Könyvszemle

gyen” borzongató zenéjére vagy a rémdrámák folyó levegőjére kell gondolnunk. Gyilkosságok, megerőszakolás, kínzások, betegség, örület a Szondy-utca lakóinak múltja. Az olvasó szabadulni szeretne, de az író nem ad vigasztalást, nem hogy fellelegzeni még csak egy eseménytelen délután, tavaszi napsütés vagy a gyerekek játéka leírásának tartamára sem. Alakjai sem megnyugtatók, különbözőségük ellenére sem színesek, mert nem látni mást belőlük, mint a szenvedést és félelmet az egyik oldalon, gonosz-ságot a másikon. S mégis, ebből a fájdalomkból és kegyetlenséggel terhes világból született meg a nagy szolidaritás, a készenlét spontán megszervezése, a komor ellenállás, véres összecsapása és a diadalmenetnek beillő templombamenés. Persze ez a folyamat belső átalakulásokat is feltételez, melynek során a legfélmetesebb kommunista asszonyosság — igaz, a párt iránti szeretetből — vesztéllyel járó altruista cselekedeteket visz végbe és szembe-

száll a karhatalommal; Mili, az ávós százados felesége bíreket közül a reakció-sokkal és a templomi menet élére áll, s végül maga az ávós százados is belátja, hogy „a kurázi a másik oldalon van” — csak főnökének nem meri megmondani.

Eszterhás István könyve iszonyatot keltő írás. Olyannyira, hogy akinek nem voltak hasonló élményei, nem is tartja valószínűnek ezt a sok borzalmat, nem hiszi el, hogy ilyen az élet Magyarországon.

SÁNDOR FERENC

960

Nevezetesen 1960. Márc. 1.

Eszterhás István: Nyugodt le-
hetsz, elvtárs! Anonymus, Róma
1959. 483 oldal.

Eszterhás István, a Katolikus Magyarok Vasárnapja főszerkesztőjének legújabb könyve az első díjat nyerte az Anonymus római magyar könyvkiadó regénypályázatán.

Budapest egyik külvárosában, feltehetőleg Kispest munkástelepén, a Szondy-utcának földszintes, kertes háza között játszódik le a forradalom utáni történet. 1957 tavaszán a biztonsági szervek összeállították az „ellenforradalmi” tevékenységben résztvevők lajstromát és a hozzájuk kapcsolódó személyek szocio-politikai térképét. A Szondy-utcaról is, melyben többek között Hunyecz Ottó ávos százados lakott. Egyik este híre megy, hogy az éjszaka folyamán kiszáll az „R”-csoport s valakit elvisznek. Mire a nyomozók megérkeznek, az utca is készenlében van. Az utasítások ellenére nagy kiáltozással és véres verekedéssel, lövésekkel jár a gyanúsítottak letartóztatása, melynek során az ávosok és a Szondy-utca lakói közül is meghalnak néhányan. Az ügyet Kádárék eltussolják, közönségs

bűncselekménnyé (feketézők fegyveres ellenállása) költik át. Az utca lakói másnap reggel tüntetően feketébe öltöznek, sorba állanak és elindulnak a templomba. Mili is velük ment, az ávos százados felesége... Hunyecz lakása ablakából tehetetlenül nézi a menetet és bátorságuk látára félelem önti el. Telefonon érdeklődő főnökét a legnagyobb rendről biztosítja: „Nyugodt lehetsz, elvtárs!”

A regény azonban nem csupán ez a történet, szereplői nem csak a letartóztatottak és a letartóztatók, a belyszín sem korlátozódik a Szondy utcára. A történetet szétszaggatják a szereplők önvallomásainak hosszú oldalai, a szomszédok kölcsönös jellemzése, a kimondott szó vagy magatartás hátterének évekre visszanyúló magyarázatai, melyekből új történetek gombolyulnak elő, új alakok lépnek fel és más fények világítanak. De milyen történetek? Milyen alakok és fények? — Picasso és Salvador Dali iszonyt keltő háborús szimbólumaira, az „Éj a kopár he-

Könyvszem

gyen” borzongató zenéjére vagy a rémdrámák folytó levegőjére kell gondolnunk. Gyilkosságok, megerőszakolás, kínzások, betegség, örület a Szondy-utca lakóinak múltja. Az olvasó szabadulni szeretne, de az író nem ad vigasztalást, nem hagy fellelegzeni még csak egy eseménytelen délután, tavaszi napsütés vagy a gyerekek játéka leírásának tartamára sem. Alakjai sem megnyugtatóak, különbözőségük ellenére sem színesek, mert nem látni mást belőlük, mint a szenvedést és félelmet az egyik oldalon, gonoszságot a másikon. S mégis, ebből a fájdalomkból és kegyetlenséggel terbes világból született meg a nagy szolidaritás, a készenlét spontán megszervezése, a komor ellenállás, véres összecsapása és a diadalmenetnek beillő templombanérés. Persze ez a folyamat belső átalakulásokat is feltételez, melynek során a legféltetesebb kommunista asszonyosság — igaz, a párt iránti szeretetből — veszéllyel járó altruista cselekedeteket visz végbe és szembe-

ESZTERHÁS

1960

Nevezetesen 1960 Máj. 1.